

Kehanet Türleri ve Kadim Kültürlerdeki Uygulamaları

Arş. Gör. Musa Osman KARATOSUN*

Atıf / ©- Karatosun, M.O. (2016). Kehanet Türleri ve Kadim Kültürlerdeki Uygulamaları, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 277-308.

Öz- Kehanet, aşkın bir yardım veya içkin bir feyezana ile bazen bir takım edevat vasıtasıyla ya da yalın olarak iç-görü sayesinde belli bazı işaretlerin yorumlanarak geleceğin gizemli perdesini veya geçmişin bilinmeyen sırlarını ifşa etmeye teşebbüstür. Bu yorumlarda bulunan kişilere ise kâhin denir. Kehanet türleri tabii ve sunî olmak üzere iki ana kısma ayrılmaktadır. Kadim kültürlerin hemen hemen hepsinde belli bir çeşit kehanet yöntemine rastlanılmaktadır. Bu makalede altı adet ana kategoriye ayrılan toplam on sekiz adet kehanet yöntemi tanımlanmış ve Mısır, Mezopotamya, Kadim İsrail, Roma, Çin ve Tibet gibi kadim kültürlerin kullandıkları kehanet yöntemlerine örnekler verilmiştir. Ayrıca çalışma boyunca edinilen bilgiler kullanılarak bir kehanette bulunulmuştur ki bu, çalışmaya pratik bir veçhe katmaya matuftur.

Anahtar sözcükler- Kehanet, fal, kâhin, kadim kültürler, Yijing (İ-Ching)

I. Kavramsal Çerçeve: Kehânetin Tanımı ve Türleri

Kehanetin Tanımı

Arapçada كهن fiilinden türemiş olup 'gayb ile ilgili haber vermek' anlamlarına gelir ve buradan hareketle 'kâhin', kâinat ve gelecek zaman ile ilgili bilgi veren, sırların bilgisini çağırana kişi¹ olarak tanımlanır. Kehanet kelimesi esasen Grekçe μαθεῖν (*mathein*, öğrenmek) anlamına gelen ve bugün İngilizcede *mancy* sonekinin arkaik kökenini teşkil eden bir fiilden türemiştir. Latin-

Makalenin gelişi 15.06.2016; Yayına kabul tarihi: 13.12.2016

* Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Anabilim Dalı, e-posta: karatosunm@gmail.com

¹ İbn Manzur, *Lisanu'l-Arab*, 'كهن' md., c.5, s.3949. Kahire.

cede ise *divinatio* (ilahi bilgi) şeklinde isim olarak kullanılmaktadır. *Divinatio* kelimesi, *divus* (Tanrı) isminin, *divinus* (Tanrıya dair, Tanrıyla ilişkili, Tanrısal olan) şeklinde türeyişinden müteşekkil olan *divino* (geleceği görmek, kehanette bulunmak) fiilinin isim halidir (Joseph F. Charles ve Marchant, 1904, s. 179). O halde anlaşılacağı üzere bu kelime bünyesinde tanrısal bir bilgiyi de içermektedir.

Kehanet kelimesinin kökenine dair bu izahlar ortak bir anlayışa, yani sırlarla bürülü geleceğin keşfine işaret etmektedir. Bununla beraber, Latin ve Grek köklerinin üzerinde durmak ayrıca önemlidir. Zira Latincedeki kehanet daha çok ilahî bir bilgiyi veya ilahî bir yardım ile edinilen bilgiyi ifade etmesine rağmen, Grekçe kökten gelen kehanet, bilginin daha geniş kapsamlı edinimini ifade eder. Bu da mesela belli bir araç kullanılarak edinilen gelecek hakkındaki bilgi edinimi olabileceği gibi, kişinin sadece kendi ilhamına ve kişisel özelliklerine dayanarak yapabileceği kehaneti de niteler. Kelime köklerinin bu farkı, başlı başına kehanet ile ilgili yapılan iki önemli ayrımı ifade eden önemli bir detaydır:

Kehanet; tabî (veya ilhamî) ve sunî olmak üzere iki ana bölüme ayrılır (Davies, 1915). Sunî kehanet, belirli bir ayetin / işaretin okunarak gelecek hakkında öngörülerde bulunma sanatıdır. Örneğin, kuşların uçuş düzenine bakılarak belli öngörülerde bulunma bilgisi (*augury*) bu kategoride yer alır. Sunî kehanette, bu işaretleri okuma bilgisi konuya hâkim herkes bulunabilir. Yani sunî kehanet hem antik dönemde hem de günümüzde bilinen ve uygulanan pek çok kehanet yöntemini barındıran geniş bir kategoridir. Çalışmamızın büyük kısmını bu kategorideki kehanet yöntemleri oluşturacaktır.

Romalılarda (yani Latince konuşan halkta) neredeyse sadece sunî kehanetin türleri görülmekteydi. Açıkçası bu durum pek anlaşılabilir değildir, çünkü yukarıda da belirttiğimiz gibi Latince kehanet kelimesi, ilahî bir yardımcı ve doğaüstü bir gücün desteğini yansıtan bir kelimedir. Tam tersi, Yunanlılarda (Grekçe konuşan halkta) ise daha çok tabî kehanet mevcuttu. Bu kehanet türü de, özel güçlere sahip bir insanın, herhangi başka bir işarete, alamete veya yardıma ihtiyaç duymadan belli kehanetlerde bulunmasıyla gerçekleşir. Ünlü Romalı yazar Cicero, kehanetlere dair kitabında (Cicero, *De Divinatione*, i. 18) Greklerin bu kehanetlerini, esrime halinde görülen rüya hali olarak nitelendirerek; modern psikoloji kuramlarının yapacağı şekilde muhtemel bir açıklama getirmiştir (Davies, 1915). O halde tabî kehanetlerle sunî kehanetler arasındaki en önemli fark ortaya çıkmış olmaktadır. Tabî kehanetlerde kişisel özellikler (şaman, kâhin, bakıcı veya cadı doktoru gibi bir din adamı sınıfına ait olmak) ön planda olup, bir esrime / cezbe hali söz konusudur. Bu hale

girmek için belli bir riyazet veya diyet yapılabilir. Sunî kehanette ise böyle pratiklere veya belli gruplara aidiyete gerek olmadığı açıktır.

Bu noktada kehanet ile ilgili Türkçede kullanılan bir diğer kavram olan fal hakkında biraz açıklama yapmak yerinde olacaktır. Açıkçası bazı Türk akademisyenler fal ile kehaneti birbirinden ayırarak, falın çeşitli araç veya teknikler kullanılarak gerçekleştirilmesini onu farklı kılan etmen olarak değerlendirmiştir (Aydın, 1995). Yukarıdaki bilgiler ışığında değerlendirildiğimizde biz bu kanaate katılmıyoruz. Zira belli araç veya gereçler ile yapılan kehanetler ile çeşitli durumların yorumlanmasının hepsi 'fal' denilen ayrı bir kategoriye değil, sunî kehanet dediğimiz, kehanetin bir alt kategorisini oluşturur. O halde falı, sunî kehanet olarak tanımlamakta bir beis görünmemektedir. Bu tür sunî kehanet yöntemlerini *fal* şeklinde Türkçeye çevirmek belki doğru olabilir ancak bunların başka bir ilimmiş gibi sınıflandırılması doğru değildir. Örneğin, gelecek ile ilgili kaygıların kutsal metinlere danışılarak yorumlanması bilgisini ifade eden *bibliomancy* için *kitaplara başvuru olarak yapılan kehanet* şeklindeki tanıma-benzeyen uzunca ifadeler yerine *kitap falı* tabiri, ya da *augurymancy* için *kuşların uçuş düzenini yorumlayarak kehanette bulunmak* demek yerine *kuş falı* denilebilir. Fakat bunların ayrı şeyler olmadığı belirtilmelidir.

O halde kehanet özetle, daha ulvî güçlerin veya doğaüstü varlıkların yardımını talep ederek sıradan insanın anlayışının ötesindeki sorulara cevap bulma girişimidir. Bu sorular gelecekte gerçekleşecek olaylarla ilgili olabileceği gibi, nedeni bilinmeyen geçmiş felaketlerle de ilgili olabilir. Görünmeyeni keşfetmek, önemli bir durumda nasıl davranılacağını tespit etmek, dini bir tapınmanın en doğru şekilde nasıl icra edileceği hakkında bilgi sahibi olmak veya önemli bir görev için kimin seçileceğine karar vermek için kehanetlerde bulunulur. Kadim zamanlarda, dünyanın neredeyse bütün bölgelerinde icra edilen kehanetlerin ana temaları bu şekildedir (Loewe ve Blacker, 1981, s. 1).

1.1. Kehanet Türleri

Fizikî ve beşerî dünyada görülen bir takım işaretlerin, alametlerin veya belirtilerin dikkatli bir şekilde incelenmesi ve bunların doğaüstü bir takım güçlerin iradelerinin tezahürü olabileceği ya da gelecekte gerçekleşecek olayların istikametini belirleyebileceği inancı, kadim kültürlerin hepsinde hiç şüphesiz çok önemliydi (Annus, 2010, s. 1). Her kültürün kehanet yöntemi zaman zaman birbirinden farklılık göstermektedir. Bu nedenle öncelikle kehanet türleri hakkında genel bilgiler vermek gereklidir.

1.1.1. Kitap Kehaneti Yöntemleri (Bibliomancy)

Kutsal kabul edilen metinlerin karakteristik özellikleri hakkında özetle şunlar söylenebilir. Bu tür metinler anıldıkları gibi 'kutsal' kabul edilirler. Bazen kutsallıkları Kuran'da olduğu gibi 'Allah şöyle buyuruyor:' şeklinde başlayan ibareler ile doğrudan bir yaratıcı ilhamına atfedilerek gösterilir. Bazen de Sutra'larda Rişi'lerin (vahiy yazarlarının): 'Çünkü ben böyle duydum:' diyerek aynı kaynağa vurgu yaptıklarını görmekteyiz. Kutsal metinler genellikle yaratıcı bir kuvvetin ilhamıyla yazıldığına inanıldığı için, onları *okumanın* veya sözlü bir şekilde *dile getirmenin* de büyüsel güçleri açığa çıkaracağına inanılır. Özellikle İslam, Yahudi, Sih geleneklerinde bu durum ağırlık kazanır. Kutsal metinlerin ayrıca cemaat ile birlikte yapılan ibadetlerde kullanılmaları yaygındır. Zerdüşt Gathaları, Veda mantraları buna örnek olabilir. Kutsal metinler bireysel ibadetlerin veya maneviyatın da esin kaynaklarıdır. Örneğin Theravada Budizm'inde kutsal metinlerin huşu ile okunmasının kişiye manevi merteye kat etmesinde muhakkak faydalı olacağına inanılır (Graham, 2005, ss. 8197 - 8200).

Kutsal metinlerin büyüsel güçlerinin olduklarına dair inançlar pek çok kültürde yer alır. Bu inanç da kutsal metinlerin kullanılarak kehanetlerde bulunulmasını doğurmuştur. Herhangi bir soruya cevap, yaşanan bir sıkıntıya deva veya zor durumlarda rehberlik için genellikle kutsal metinler kullanılır. Bu tür durumlar şu şekillerde tezahür edebilir: Hasta bir çocuğun yatağına İncil koymak, küçük Kuranları üzerinde taşıyarak nazar, zarar veya belalara karşı koruyucu bir tılsım şeklinde kullanmak, gelecek hakkındaki bir takım soruları kutsal metinleri kullanarak cevaplamaya çalışmak ya da en basitinden kutsal metinlerin yazılı olduğu kâğıtları suya batırarak o suyu şifa niyetine içmek gibi eylemler kutsal metinlerin değişik amaçlarla kullanılmalarına birer örnektir (Graham, 2005, s. 8200).

Bunlardan konumuzla ilgili olan *kutsal metinlerin rastgele açılarak karşılaşılan ilk metnin gelecek ile ilgili bir olayı yorumlamakta kullanılması* diyebileceğimiz *kutsal kitap falı* temelde şansa dayalı bir pratiktir. Şans, Latince *fatum* kökünden türeyen bir isimdir. *Fatum* da *söylenilen şey* anlamına gelir. Şans veya rastgele bir seçim net olarak bilinmeyeceği için, *bilinmeyen keşfi* için ideal bir yöntemdir (Yusa, 2005, s. 1528). Bu kehanette bulunmak için yapılması gereken akılda bir soru tutulup kutsal metinden rastgele bir sayfa açıp ilgili sayfadan da rastgele bir metin seçilmeli ve bu metin bahsi geçen soruyla ilişkilendirilerek yorumlanmalıdır. *kitap falı* yöntemine örneklik teşkil etmesi açısından dört farklı metin ele alınacaktır.

1.1.1.1. Yijīng (İ-Ching)

Bunlardan ilki hiç şüphesiz Yijīng'dir. Antik Çin klasiklerinin en eskilerinden üçüncüsüdür. Tarihler Kitabı en eski klasik olarak kabul edilirken, ikinci sırayı Shījīng (Ezgiler Kitabı) alır (Legge, 1882, s.7). Yijīng, kehanetlerde kullanılan çizgiler ve yorumlarına dair yazılan bir eserdir. Bu çizgiler, Yáng'ı temsil eden sağlam (—) çizgi ve Yīn'i temsil eden kırık (— —) çizgi olmak üzere iki gruptur. Bu iki grup çizginin alttan başlayarak, üst üste üç adet yerleştirilmesiyle bir trigram (*üçlü-çizgi-grubu*) oluşturulur. Toplam sekiz adet trigram mevcuttur. Bu sekiz adet trigramın, tanrı Fúxī tarafından keşfedildiğine inanılır. Sekiz adet trigram da kendi aralarında yine üst üste yerleştirilerek bir hexagram (*altılı-çizgi-grubu*) oluşturulur. Toplam 64 adet hexagram vardır. İşte, Yijīng, bu 64 adet hexagramın kehanetlerde kullanımına ve bunların derin anlamlarına dair bir kitaptır.

Normalde bu kehanette bulunmak için fal çubukları çekilir. Çekilen bu fal çubuklarının uzun ya da kısa olmalarına göre başvurulacak şekil belirlenir. Modern dönemde bu yöntem Çin'de daha yaygınken batı ülkeleri madenî para atarak aynı uygulamayı gerçekleştirmektedirler. Bu işlem şöyle gerçekleşir:

Önce 1 TL madenî Türk lirası alınır. Havaya doğru fırlatılarak yere düşmesi sağlanır. Yazı ya da tura olarak gelen tarafı bir kağıda not edilir. Bu işlem üç kere gerçekleştirilir.

Önce yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere 1 numaralı yani en alttaki çizgiden başlanır. Sırasıyla 2, 3, 4, 5 ve 6'ya kadar şekiller belirlenir. Atılan madenî paranın düşeceği durumlara göre şekiller şöyle belirlenir:

- 0 tura 3 yazı gelirse: Yīn olur (kırık çizgi) ve bu şekil ikinci hexagramı tetikler
- 1 tura 2 yazı gelirse: Yáng olur (uzun çizgi)
- 2 tura 1 yazı gelirse: Yīn olur (kırık çizgi)
- 3 tura 0 yazı gelirse: Yáng olur (uzun çizgi) ve bu şekil ikinci hexagramı tetikler.

İkinci hexagramı tetiklemek ne demektir? Normalde Yijīng'de tek bir anlam ve tek bir hexagram belirlenmesi esastır. Fakat şans yüzünüze defalar-

ca gülerse (3 kere tura veya 3 kere yazı gelirse) bir enerji taşması olur ve bu fazla enerjiyi dengelemek için ikinci bir hexagram oluşturulmalıdır. Yani hakkında kehanette bulunmak istediğiniz konuya ikinci bir hexagram ile yorum yapılmalıdır. Bu ikinci yorum ilk yorumdan bağımsız değil, onu geliştiren bir yorum olmalıdır. Bu konunun daha detaylı hâli ve uygulanışı aşağıdaki sayfalarda ele alınmıştır.

1.1.1.2. Kutsal Kitap

Esasen Eski Ahitte her türlü kehanet yöntemi şu pasajlarla yasaklanır: *Aranızda oğlunu ya da kızını ateşte kurban eden, falcı, büyücü, muskacı, medyum, ruh çağırın ya da ölülerin ruhlarına danışan kimse olmasın. Çünkü RAB bunları yapanlardan tiksindir. Tanrınız RAB, bu iğrenç töreleri yüzünden bu ulusları önünüzden kovacaktır* (Yas., 18:10-12). Bunun yanı sıra bir başka yerde kohen sınıfına kehanette bulunma hakkı şu pasajlarla verilir: *Bana kâhinlik etmeleri için İsraililer arasından ağabeyin Harun'u, oğulları Nadav, Avihu, Elazar ve İtamar'ı yanına al* (Çıkış, 28:1). Kohenler tapınakta, Urim ve Thummim isimli kitapları Yahova'nın özellikle kurban sunuları esnasındaki iradesini öğrenmek için kullanırlardı. Ayrıca Eski Ahitte kehanet ile ilgili yöntemlere, Nuh'un bedduası, Yakup'un Mısır'a göçü, Samuel'in kral olarak seçilmesi gibi olaylar örnek olarak verilebilir. (Mccurry, 2012, böl 1: 'Divination in the Bible').

1.1.1.3. Kur'an

Kur'an'ın tamamen vahiy unsuru oluşu inancı içinde her soruya ve soruna çözüm içerdiği kanaatini doğurmuştur. Özellikle gelenekteki 'kitaplara iman' maddesinin en uç noktadaki yozlaşmış haliyle kullanımı, onun fal niyetiyle kullanılmasıdır. Hatta bazı araştırmacılar İslam kültürü ile animizmi kıyaslayarak şu ifadeleri kullanır:

“Birisi Kur'an'ın melek, cin, iblis, kader, kısmet gibi tabirleri nasıl kullandığına, ya da dünyanın, evrenin ve ruhun nasıl yaratıldığı ile ilgili ibarelere baksa, bunların hiç de animizmden farklı olmadığını görür. Hem halk dindarlığında geçtiği şekliyle büyü, tılsım, efsun, muska, kutsal ağaçlar gibi nesnelere hem de bizatihi kutsal metinlerde özellikle animizmin izlerini görmekteyiz. Hatta çok uzağa gitmeye gerek yoktur. İmanın altı maddesinin ilk üçü dahi animizm izleri taşır. Bunlardan Allah'a İman maddesi, onun isimlerinin veya sıfatlarının büyüsel güçlere sahip olduğu inancını da zımnen barındırır. Meleklerle iman maddesi, içerisinde cinlere, iblislere ve diğer kötücül varlıklarla inancı ve onlardan korkuyu zımnen barındırır ki bu tam bir paganizmdir. Kitap-

lara iman maddesi ise halk dindarlığında kitap falına kadar düşen bir uygulamaya dönüşmüştür. Zaten Mısırlı Fellahlar da Buhari'ye yemin etmiyorlar mı? (Zwemer, 1920, s. 21)

Gerçi bu eser Hıristiyan İlimini Yüceltme Cemiyeti (*Society for Promoting Christian Knowledge*) isimli bir kurumun Merkezî Misyoner Kurulu (*Central Board of Missions*) isimli misyoner teşkilatı için yazdırdığı bir eser olduğu için içeriğin objektifliği tartışılabilir, ancak yine de ilgili inançları bu şekilde yorumlaması yaşanan durumdan çok da uzak değildir. İslam kültüründe gerek Kur'an'ın gerek Sahih-i Buhari gibi saygın kabul edilen bir takım kitapların belli efsunlar içerdiği ve geleceği öğrenmede faydalı olabileceği inancı *feth-u'l kitap* tabiriyle izah edilir (Walker, 2005, s. 128b).

1.1.1.4. Vergil'in Şiir Kitabı

Bu kehanet yöntemine *rhapsodomancy* (rhapsody, şiir demektir) de denilir. *Sortes Vergilianae* veya *Sortes Homericæ* olarak adlandırılan eserlerin kullanılmasıdır. Bunlar Romalı şairler olan Vergil ve Homer'in şiir kitaplarıdır. Bu kitaplar rastgele açılmadan önce genel kaideye uygun olarak bir soruya ya da probleme yoğunlaşılır. Bu işlem şöyle gerçekleşirdi: Mümkünse (saflığın ve günahsızlığın sembolü olarak) küçük yaştaki bir çocuktan önceden belirlenmiş bir tablettten bir harf seçmesi istenirdi. Daha sonra kişi, seçtiği harfe göre belirlenen başka bir tablettten de Vergil, Homer veya Hesiod gibi ünlü şairlerin şiirlerinin dizelerinden seçmelerin bulunduğu başka bir tablete yönlendirilirdi. Fakat sonraki yüzyıllarda bu kitapların kopyaları çoğalınca doğrudan kitapların kullanımı arttı. Bu eserlerden en çok kullanılanı ise Vergil'e ait *Aeneid* isimli şiir külliyatıdır. Hatta anlatıldığına göre Hadrian, Vergil'in eserine bu şekilde müracaat ederek 6. Kitap 808 ilâ 812'inci beyitlere rastlamış ve bu beyitleri Trajan'ın kendisine çok büyük iyilik edeceği ve hatta onun varisi olacağı şeklinde yorumlamıştır. Tarihen de vaki olduğu üzere imparator Trajan'dan sonra yerine –evlatlığı– Hadrian gelmiştir (Mcguire, 2003b, s. 328).

İlgili beyitler şöyledir:

“Quis procul ille autem ramis insignis olivæ
sacra ferens? Nosco crines incanaque menta
regis Romani, primus qui legibus urbem
fundabit, Curibus parvis et paupere terra”

“Bakın! Uzaktan gördüğüm o kişi de kim?

Başında zeytin dalından taç, elinde kutsal buhurdanlık

Kırlaşmış sakalları, kutsal yadigârları

Getirir geri o kadim düşüncüyü: işte o Roma'nın asil kralı” (url:1)

Yukarıda tercümesini verdiğimiz beyitleri yorumlayan Hadrian kendisinin gelecekteki asil kral olacağı şeklinde bir anlam çıkarmıştır.

1.1.2. Görü / Bakı Kehaneti Yöntemleri (Scrying)

Bu kehanet yöntemlerinin temelinde görü yeteneği bulunmaktadır. Bu tür kehanetlerde kişi tam bir konsantrasyon ile belli bir nesneye bakarak ondan çeşitli anlamlar çıkarmaya çalışır. Bakılan nesneye göre çeşitli türleri olmakla birlikte en temel gereksinim hipnoza yakın bir duru görü seviyesine ulaşmaktır.

1.1.2.1. Kristal Küre Kehaneti (Crystallomancy)

Bu yöntemde kullanılan araç genelde oval ya da yuvarlak şeklindeki, yarıçapı 5 cm olan ve hakiki minerallerden mamul kürelerdir. Bu kristal; beyaz, mavi, mor, sarı, yeşil, rengârenk ya da şeffaf olabilir. Antik dönemde kristal küreye bakmadan önce bir takım törensel hazırlıklar yapılır ve bakı esnasında da ruhlar yardıma çağrılırdı. Kristal kürenin durduğu ayaklık, bakının yapıldığı odanın zemini gibi yerlere kutsal kelimeler, harfler veya semboller yazılır. Bakıcı, beklenildiği gibi sıradan birisi değildir aksine bakıyı yapacağı günün öncesinde ve sonrasında sıkı riyazet, oruç ve ibadetlerde bulunan dindar bir kişilik olmalıdır. Bakının seçildiği zaman ve saat ise göksel varlıkların özel konumlarına göre seçilmelidir. Özellikle ayın yükseldiği dönemler bakı için en ideal zamanlardır. Ayrıca bakıda kullanılacak her türlü alet –kılıç, sopa, pusula vs.- bu dönemde ateş ile temizlenmelidir (“Crystal Gazing (or Crystallomancy),” 2001, s. 363). Kristal küreye bakarken genellikle siyah zemine konuşturulan bir küre kullanılır. Tam konsantrasyon hali, ortamın hafif aydınlatılması da bakıcının yoğunlaşmasını etkileyen faktörlerdendir.

1.1.2.2. Su Kehaneti (Hydromancy)

Görü yöntemiyle kehanette bulunma sanatında kullanılan bir başka araç da sudur. Bu yöntemde bakıcı benzer bir yoğunlaşmayla suya yönelir ve suyun üzerindeki dalgalanmalara veya durgunluğuna bakarak durum hakkında yorum yapar. Bazen de kutsal kabul edilen su veya çeşmelere fırlatılan

sunu ile ilgili yorum yapılır. Eğer bu sunu batmazsa durum kötüye hamledilir (Mcguire, 2003a).

1.1.2.3. Ayna Kehaneti (Catoptromancy)

Tıpkı düşler gibi aynalar da parıl parıl ışıltılarıyla görünmeyi açığa çıkaran büyülü olduğuna inanılan nesnelere aynaya bakarak kehanette bulunma yöntemi aslen İran'da ortaya çıkmıştır. Buradan Avrupa kıtasına yayılan bu yöntemde genellikle bir kişinin uzun ömürlü olup olmayacağı sorgulanırdı. Bu yöntem Orta Asya'daki Şamanist uygulamalarda da görülmektedir. Aynaların sihirli güçlere sahip oldukları inancının temelinde bu parlak yüzeylere yansıyan görüntülerin aslında kişinin ruhsal ikizi olduğu inancı yatmaktadır. Bu ruhsal ikiz, kadim insanlar için ruh kavramının açıklanmasında sıklıkla vurgu yapılan bir örnek olmuştur. Hatta Avrupa halk inançlarında bir kişi öldükten sonra evdeki aynaların kapatılması uygulaması vardır, çünkü kişinin ruhunun bu aynalara hapsedileceği ve dünyadan hiçbir zaman kurtulamayacağına inanılırdı. Bu aynı şekilde kişinin resminin yapılmasından duyduğu şiddetli rahatsızlığı da açıklayan önemli bir inançtır. Buna göre eğer birisinin resmi yapılırsa, resim, kişinin ruhunu temsil ettiğine inanıldığı için, kişinin ruhu alıkonulabilir, hapsedilebilir ya da daha beteri şer büyümlere alet veya nesne olabilir. Bu nedenle kişinin resminin yapılması antik dünyada neredeyse bütün kültürlerde korkulan ve reddedilen bir davranıştır (Bonnet, 2005, s. 6064).

1.1.3. Hayvanların Kullanıldığı Kehanet Yöntemleri (Theriomancy)

Grekçe vahşi hayvan anlamına gelen *thēr* kelimesinden türeyen bir isimdir (Partridge, 2006, s. 4189). Bu kehanet yönteminde doğada serbest dolaşan vahşi hayvanların ayak izleri, göç şekilleri ya da doğal davranışları izlenerek bunlardan anlamlar çıkarılması, sorulara cevaplar üretilmesi veya gelecek hakkında yorumda bulunulması şeklinde tezahür eder.

1.1.3.1. Kedi Kehaneti (Ailurology)

Grekçe *Ailouros*, kedi demektir. Bu kehanet yönteminde de kedilerin davranışları gözlenerek belli çıkarımlarda bulunulur. Örneğin yolunuzdan geçen kara bir kedi Amerika ve Almanya'da kötü şans getirdiğine inanılırken, İngiltere'de iyi şans manasına gelir. Yüzünü veya kulağını bir su birikintisinde yıkayan kedinin ise yağmura delalet ettiğine inanılır. Kedilere kötü davranmanın veya öldürmenin korkunç felaketler doğuracağına inanç oldukça yaygındır.

Muhtemelen bu da kadim dinî geleneklerde kedinin kutsal bir hayvan olduğu-na duyulan inançtan ileri gelir ("Ailurography," 2001, s. 18).

1.1.3.2. Horoz Kehaneti (Alectryomancy)

Bu kehanet yönteminde ise horoz kullanılır. Kehanet yapılmadan önce yere bir daire çizilir ve alfabedeki harfler sayısınca bu daire eşit aralıklı parçalara bölünür (mesela 29 dilime). Sonra her bir dilime 'A' harfinden başla-yarak birer darı konulur. Beyaz bir horoz alınarak bu daire ortasına yerleştirilir ve horoz dikkatlice takip edilir. Horozun yediği darılar anında yenilenir ve ilgili harfler bir kâğıda not edilir. Sonra bu işlem horoz doyana veya artık yemeyin-ceye kadar yapılır. Elde edilen harflerden sorulan soruya uygun bir cevap üretilir ("Alectromancy (or Alectryomancy)," 2001, s. 21).

1.1.3.3. Kuş Kehaneti (Augury)

Kuşların uçuş düzeninin yorumlanmasıyla yapılan kehanettir. Bu kehanet türü Roma resmî tapımının bir parçasıydı. Hatta Başkentte bu kehaneti yapan kâhin için ayrılan özel bir yerden kuşların uçuş düzeni izlenirdi. Hatta bu kâhinler savaflara katılarak düşmanla çatışmaya girmeden önce kuşları gözetleyerek savaş ile ilgili yorumlar yaparlardı.

1.1.4. Kura Çekimini Kullanan Kehanet Yöntemleri (Clromancy)

Grekçe kura çekmek anlamına gelen *klēros* kelimesinden türemiştir. Arapça *istiqsām* kelimesiyle de ifade edilir ("Arabian Religions," 2006, s. 70). Bu kehanet yönteminde belli cevaplar içeren çubuklar, zarlar, taşlar veya bunun gibi malzemeler belli bir kap, kaçak ve kutu içinden rastgele çekilir. Bu kehanet yöntemi antik dünyada en yaygın yöntemlerden birisidir ve içerisinde pek çok alt kategoriye barındırır.

1.1.4.1. Ifá Kehanet Yöntemi

Bu yöntem güney doğu Nijeryalı bir kabile olan *Yoruba* halkının kul-landığı bir kehanet sistemidir. 12 ilâ 15 milyon mensubu bulunan bu halk Batı Afrika'nın en kadim kültürel geleneğini temsil eder. Yoruba halkının mitolojile-rinde, *orişa* denilen ve sayıları 401'i bulan, her biri cennete giden bir yolu tem-sil eden, ermişler de vardır. Bunlar aslen insandılar fakat hayatları boyunca çok iyi yaşadıkları için ölümlerini başkalarına da yol göstermek için *orişa* seviye-sine çıkmışlardır. *Orunmila* isimli bir orişa, kurban törenlerinin kendisine yönel-tildiği ve ezeli ilme sahip olduğuna inanılan bir orişadır. Bu orişa, Ifa şiiirini

ilham etmiş ve bunları *odu* olarak bilinen 256 ayrı bölümde düzenlemiştir. Böylece Yoruba kültürel kimliğinin bir parçasını teşkil eden bu 256 bölümlük şiir külliyyatı tarihî süreçte kehanetlerde bulunmak için de kullanılabilir olmuştur. Özellikle, *babalawo* denilen Ifa rahipleri bu kehanet işini üstlenirler. Daha çok bu kehanetler hangi kurbanın sunulacağına yönelik yapılmaktadır. Rastgele bir dizenin seçildiği bir kehanet yöntemidir (Pemberton III, 1987).

1.1.4.2. Rune Taşlarıyla Kehanet Yöntemi

Rune, kadim Alman (Germanic) kültürünün alfabesidir. Bu alfabe bilinen bütün İskandinav ve Alman dillerinin en erken yazılı şeklini ifade eder. MS 200'lü yıllara tekabül eden tarihlendirilmesiyle de dikkat çekmektedir. Rune alfabesinin iletişim için kullanıldığı bilinmekle beraber bazı harflerin büyüsel anlamları olduğuna da inanılmaktadır. Toplam 24 harften oluşan bu alfabenin ilk etapta Danimarka'da ortaya çıktığı ve oradan kuzey Norveç, İsveç, Kuzey Almanya, Polonya (o dönemki adı Rozwadow), Ukrayna (Kowel) ve son olarak Macaristan (Szabadbattyan) ve Romanya'ya kadar yayıldığı bilinmektedir. Daha sonra da İngiltere'ye geçerek keşiş ve rahiplerin ilgi alanına giren bir yazı şekli olmuştur.

Esasen üç kısımda ele alınan bu 24 harfin ilki *futhark* denilen bir harftir. Sonraki yüzyıllarda özellikle Viking Çağında, MS 800'lü yıllarda 16 harfe indirgenmişti. Bu karakterlerin ilk şekilleri mızrak uçları, kalkanlar, kolyeler, boynuzlar gibi küçük nesnelere üzerinde tahminen bu nesnelere kime ait olduğunu belirlemek için kazınmış halde bulunmaktadır. Daha sonra büyük taşlara işlenerek birer anı ve hatıra işlevi görmüşlerdir. 1100'lü yıllarda Latincenin yayılmasıyla yavaş yavaş kullanımdan kalkmıştır. Şuan bilinen beş bine yakın rune yazılarının çoğu İsveççedir.

Zamanla Hıristiyanlık yayıldıkça rune alfabesine ait olan bu harflerin bir kısmı özellikle Hıristiyanlıkla ilgili sembollerle birleştirilerek kiliselerin tezyininde kullanılmıştır. Örneğin yılanın dolandırıldığı haç şekline benzeyen harfler sık sık kullanılan şekillerdendir. Daha enteresan eserler ise *Dream of the Rood (Haçın Rüyası)* ve *Jelling Stone* olarak bilinen kalıntılardır. Bunlardan *Dream of the Rood*, tam bir haç üzerine işlenen evanjelik semboller ve runik harfleri barındırır. *Jelling Stone (Pelte Taşı)* ise Danimarka kralı Harald Bluetooth adına dikilen ve onun Danimarka'yı Hıristiyanlaştırdığını anlatan ve tamamen runik yazı ile yazılmış bir taştır (Wahlgren, 1987). Aşağıda bunların resimleri verilmiştir:

Dream of the Rood (url:2)

Jelling Stone (url:3)

Ayrıca ş u da enteresandır ki, bugün bilinen Bluetooth teknolojisi, Kral Harald'ın anısına, yani onun Norveç ve Danimarka'yı Hıristiyanlaştırarak birleştirmesi anısına, cep telefonları ve bilgisayarların 'birleştirilmesi' için kullanılan bir semboldür. Bu sembol de runik harflerden olan **Haglaz** (ᚱ) ve **Berkannan** (ᚷ)'in birleşimidir. Yani Kral Harald Bluetooth'un adının baş harfleri olan H ve B harflerine tekabül eden runik harflerin sembollerinin birleştirilmiş halidir.

Rune yazısının kehanetlerde kullanılması ise antik çağdan beri devam edegelen bir ritüelin son şeklini yansıtır. Özel olarak tek boy, tek tip olarak ayarlanmış rune taşları vardır.

compact boxed rune set

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi standart bir biçimde bu rune harfleri mevcuttur. 24 harften oluşan bu antik rune harflerini içeren setin yanında bir de kullanım kılavuzu verilmektedir (url:4). Bu kılavuza göre kehanet şöyle uygulanabilir:

Beşli rune taşı kehaneti en sık kullanılan kehanet türü olduğu için bunu ele alacağız. Öncelikle yukarıdaki rune taşları kapalı bir torbaya konularak onun içerisinden rastgele bir taş çekilir. Sonra bir soru ya da problem veya yapılıp yapılmaması gereken bir iş için konsantre olunur. Önce SAĞ yazan tarafa konulmak üzere bir taş çekilir. Bu taş ilgili durumun geçmiş his, düşünce ve bilgileri yansıtacak şekilde yorumlanmasında kullanılır. Bu esnada taşların düz veya ters çıkmaları da önemlidir. Her taşın bir düz, bir de ters anlamı vardır. Buna göre yorumları değişmektedir (url:4).

Daha sonra, MERKEZ noktaya konulmak üzere bir taş daha çekilir. Bu taş da ilgili durumun şimdiki zamanla ilgili yorumunda kullanılır. Sonra SOL tarafa konulmak üzere üçüncü bir taş çekilir. Bu taş ilgili durumun gelecekte alacağı şekilde ilgili yorumlarda bulunmak için kullanılır. Dördüncü olarak AŞAĞI yani rune kehanetinde bulunan kişiye yakın olan tarafa konulmak üzere bir taş çekilir. Bu taş da konunun tasvirinde, meselenin nasıl çözülebileceği gibi hususlarla yorumlanır.

Son olarak, rune kehanetinde bulunan kişiye uzak olan YUKARI tarafa konulmak üzere bir taş çekilir. Bu taş da konunun çözüldüğünde karşılaşılabilecek muhtemel sonuçları belirtecek şekilde yorumlanır. Özetle bu kehanet yönteminde çekilen her rune taşının belli bir manası vardır ve konulduğu noktaya göre ilgili duruma yönelik olarak çeşitli şekillerde yorumlanır. Mesela rune taşlarından birisine örnek olarak şu verilebilir:

Gebo isimli rune taşı (url:5)

Gebo'nun anlamı, aşk, ilişki, affetmek, hediye, yetenek, beceri veya eğilimdir. Gebo, iyi şans alametidir. Yapılması düşünülen iş, verilmesi düşünülen hediye, ortaya çıkarılması istenen yeteneği sembolize eder. Bazen de iyi bir ortaklık veya aşk ilişkisine delalet eder. Baskın elementi hava, ilgili tanrıları ise Odin ve Gefn'dir. Burcu ise balık burcudur.

1.1.4.3. Eklem Kemiği Falları (Astragalomancy)

Kura ile kehanette bulunma yöntemi çok çeşittir ve genellikle şöyle sorular sorulur 'Şöyle şöyle yapmalı mı yapmamalı mıyım?' veya 'Şöyle şöyle yapsak daha iyi olur mu?' gibi ibareler en sık karşılaşılan ibarelerdir. *Astragalomancy* ise bu yöntemlerden eklem kemiğinin kullanıldığı kehanet türüdür. Bu yöntemde kemiklerin uç köşelerine rakamlar kazınır ve kişiden rastgele bu kemiklerden beş – altı tane seçmesi istenir. Seçilen kemikler üzerindeki rakamlar bir yere not edilir ve toplanır. Oluşan nihai rakam önceden belirlenmiş şiiir dizeleri veya kehanet metinlerine atfen belirtilen rakamlardır. Böylece kişinin hakkında soru sorduğu konuyla ilgili bilgi edinilmiş olur.

Örneğin Pythian, Apollo tapınağına sorulan bir soruya verilen yanıtta çekilen kemik rakamları 6+6+6+3+3 olarak toplam 24 etmiştir ve 24. beyit tapınağın duvarında şu şekilde geçmektedir (Aune, 1987, s. 6833):

"Bekle ve bir şey yapma, fakat Phoebus'un kehanetine kulak ver.

Başka bir fırsatı kolla, şimdilik sessizce çek git.

Yakında bütün endişelerin son bulacak ve huzura ereceksin."

1.1.5. Uzuvlara Bakılarak Kehanette Bulunma Yöntemleri (Somatomancy)

Grekçe *Soma*, beden anlamına gelir. Kehanet türlerinden birisi olan *Somatomancy* ise insanın vücut yapısına, uzuvlarına veya genel görünümüne bakarak o kişiyle ilgili bilgiler verme sanatıdır. Kadim Çin'de özellikle bu kehanet türünün yaygın olduğu belirtilir. Özellikle Ming hanedanlığı (1367 - 1458) dönemine rastlayan *Shenxiang Quanbian* isimli bir eser tamamen bu konuyla ilgilidir. Beden dilinin okunması aynı zamanda *physiognomy* olarak da adlan-

dırılır. Chu Chien-p'ing isimli bir tabibin biyografisinin anlatıldığı bir eserde dönemin Wei Dükü (M.S. 155-220), Chien-p'ing'i sarayına çağırarak ondan kendisinin ve misafirlerinin beden dilini okumasını istemiş. Böylece Chien-p'ing, şu kehanetlerde bulunmuş: *"Komutanım, ömrünüzün seksen yıl olduğunu tahmin ediyorum fakat kırk yaşınıza geldiğinizde küçük bir kriz dönemi geçireceksiniz. Lütfen kendinize dikkat ediniz"*. Ayrıca misafiri Hsia-hou Wei için ise *"Siz de yerel vali olacaksınız. Kırk dokuz yaşına geldiğinizde siz de bir kriz ile karşılaşacaksınız ancak bunu atlatabilirsanız yetmiş yaşına kadar yaşayacak ve üst tabakadan bir kişi olacaksınız"*. Biyografinin belirttiğine göre bu kehanetlerin hepsi gerçekleşmiştir (Böck, 2010, s. 217).

Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Marifetnâme isimli eseri de benzer bir yöntemi uygulayan İslam kültürüne ait bir kitaptır. Bu eserde de kişinin dış görünüşü ile huyu arasında değişik ilişkiler kurulmaktadır. Bu kehanet türünün değişik alt kategorileri vardır.

Kişinin avuç içi çizgilerini yorumlayarak geleceği hakkında bilgiler verme türüne *cheriomancy* denilir. Grekçe el anlamına gelen *cheir* kelimesinden türemiştir ("Chirognomy," 2001, s. 283). İlaveten ağız, ayaklar, cinsel organlar ve göğüslerin şekillerine göre değişik kehanetlerde bulunulur. Bu türden kehanetlere ilerleyen sayfalarda Mezopotamya kültüründen örnekler verilmiştir.

1.1.6. Diğer Kehanet Türleri

İnsanın bilinmeyene duyduğu merak ve onu keşfetme arzusu yukarıda saydığımız pek çok kadim kehanet türünü doğurmuştur. Bunlardan bazıları günümüzde dahi devam etmekteyken bazıları geçmişte kalmış yöntemlerdir. Örneğin kadim Roma'da olduğu gibi, artık kuşların uçuş düzenini kontrol eden ve bunlardan anlamlar çıkaran bir sosyal sınıf yoktur. Fakat bunlara ilaveten farklı türden kehanet yöntemleri günümüzde kullanılmaktadır ve bunların çoğu 'fal' olarak bilinir. Fakat her birinin kadim kültürde izleri mutlaka vardır.

1.1.6.1. Astroloji

Bunlardan en önemlisi belki de Astroloji konusudur. Başlı başına pek çok sözlük ve ansiklopedi maddelerine (Aydüz, 2006; Culianu, 2005; Fehd, 2000), kitap bölümlerine ve dinler tarihiyle ilgili pek çok yazına (Koch-Westenholz, 1995) konu olan bu sistemi bütün detaylarıyla ele almak bizim bu çalışmamızın sınırları dışında kalmaktadır. Yine de genel hatlarıyla ele alındığında şu sonuçlardan bahsedilebilir:

İki sistemin -yıldızların hareket sistemi ve yeryüzünün varoluş sistemi- çakışması olarak astroloji, Mezopotamya ve Mısır'dan gelir. Geleceğin bilgisine, nedenbilime (etiology) ve tıbbî düzenleme bilgisine, evrensel ve kişisel kehanetlerde bulunmaya kadar pek çok hususla ilgilenen bir bilimdir. Gerçi Rönesans'tan sonra bilim statüsünü kaybetmiştir ama antik dünyada Helen kültüründen neşet ederek I. yüzyıl ilâ III. yüzyıla kadar Hindistan'a ve ardından VI. yüzyılda ise İran'a kadar ulaşır (Eliade ve Culianu, 1997, s. 114)².

İlim-i ahkâm-ı nücûmun (astroloji) matematiksel ilimlerden astronomiyle farkı, yıldızların konum ve hareketlerinin bir işaret sistemi oluşturduğuna ve bu sistem sayesinde gelecek, şimdiki durum ve geçmişe dair bilgi elde etmenin mümkün olduğuna inanılmasıdır. Bu anlamda astroloji, astronominin metafiziğidir. İlim-i ahkâm-ı nücûmun en önemli ve en gelişmiş dalı ahkâm astrolojisidir. Bu konudaki literatür '*mevalîd*' ve '*ihtiyârât*' olmak üzere iki ana gruba ayrılır. *Mevalîd* literatürü bir insanın doğumu sırasında yıldızların bulunduğu yere bakarak kehanet yapmayla ilgilidir. *İhtiyarat* ilmi ise Batı dilinde '*menoloji*' olarak bilinir ve belirli bir işi uğurlu ve uğursuz olduğuna inanılan vakitlerde yapıp yapmamayı mümkün kılan takvimler hazırlamaktan ibarettir.

1.1.6.2. Tarot

Önceden belirlenmiş bir deste kart ile kehanette bulunma yöntemi *Carthomancy* olarak bilinir. Bu tür kartlar günümüzde oyun kartlarına dönüşmüş olsa da, kadim zamanlarda ilk etapta kehanetlerde bulunmak için kullanıldığı bilinmektedir. Kartların okunarak kehanetlerde bulunma yöntemini daha çok çingeneler uygulamaktaydı. Her ne kadar bu çingenelerin Hindistan kökenli olup, İran üzerinden Avrupa'ya geldikleri tahmin edilse de onlar kendilerinin Mısır kökenli olduklarını iddia etmekteydiler. O zamanlar İran'da meşhur olan *atouts* denilen bazı resimli kartlarla kehanetlerde bulunurlardı, daha sonra Avrupa'da belli bir değişime uğrayan bu kartlar *tarot* olarak anılır oldu ("*Carthomancy / Tarot*," 2003, s. 128).

Tarot kartlarının kökenlerine dair yapılan bir diğer izaha göre ise, bu kartlar aslında Gnostikler tarafından Güney Avrupa'ya tanıtılmıştır. Avrupa'nın zulmünden kaçmak ve dinlerinin özünü korumak için yeraltına inmek zorunda kaldıklarında, öğretilerini muhafaza edebilmek için temel inançlarını 22 adet levhaya resimli bir şekilde nakşetmişlerdi. Bu levhalardaki resimler de nefsin

² Eliade'ın yakın arkadaşı önemli bir dinler tarihi profesörü olan Petru Culianu'nun adı bu çeviri kitabın başlığında ve içinde 'Couliano' olarak yanlış bir şekilde belirtilmiştir. Muhtemelen baskı hatasından kaynaklı bu küçük hatayı belirtmekte fayda vardır.

mükemmele erişmesi yolundaki tekâmülünü temsil eden 22 adet basamağın izdüşümleriydi ("Cartomancy / Tarot," 2003, s. 128).

Başka bir izaha göre ise tarot kartlarının ruhanî atası, ezoterik hikmet bilgisi ile İbranî harf sisteminin birleşiminden oluşan ve felsefesini Kabbala öğretisinden alan bir yapıydı. Böylece her bir İbranice harfe (toplam 22 harf) bir alegorik resim karşılık gelmekteydi. İlerleyen yüzyıllarda bu kartlar kendi aralarında *Major Arcanum* (Büyük Arkana) ve *Minor Arcanum* (Küçük Arkana) olmak üzere iki temel gruba ayrılarak günümüzdeki şeklini aldı. Tarot açılması yöntemleri de birbirinden oldukça farklıdır. Bazı bakıcılara göre yuvarlak şekilde açılması, bazılarına göre haç şeklinde, bazılarına göre de sırayla açılması yöntemleri kullanılmaktadır ("Cartomancy / Tarot," 2003, s. 129).

Tarot kartları da rune taşlarında olduğu gibi hem düz hem ters açılmalarına göre olumlu/olumsuz anlamlar ihtiva eder. Her bir tarot kartının farklı bir anlamı vardır. Major Arcanum grubunda 22 adet tarot kartı vardır. Bunlar sıfırdan başlamak üzere şöyledir: Joker, Büyücü, Azize, İmparatoriçe, İmparator, Aziz, Aşıklar, Araba, Adalet, Ermiş, Kader Çarkı, Güç, Asılan Adam, Ölüm, Denge, Şeytan, Kule, Yıldız, Ay, Güneş, Hüküm ve Dünya. Minor Arcanum serisi ise dört seride ele alınır: Değnek, Kılıç, Kupa ve Para serileri. Bunların ortaçağ dünyasının dört temel insan sınıfının bir temsili olduğu düşünülür. Bunlardan değnek sınıfındaki kartlar çiftçileri temsil eder ve zamanla bu kartlar kişinin maddi durumu ile ilgili öngörülerde bulunmak üzere kullanılagelmiştir. Para serisi ise tüccar sınıfını temsil eder ve kişinin dünyevi ihtiras veya teşebbüslerini sembolize eder. Kupa serisi ise din adamları sınıfını temsil eder ve kişinin mutluluk, sevgi ve aşk ilişkilerini sembolize eder. Kılıç serisi ise asil tebaayı temsil eder ve kişinin nefret, öfke veya bahtsızlık gibi durumlarına yönelik yorumlar yapmak için kullanılır. Her bir seride bir adet kral, bir adet kraliçe, şövalye ve vale olmak üzere mutlaka birer kart yer alır. Bunlar tarot okumalarında değişik anlamlarda kullanılır. Örneğin kral, güçlü bir eril şahsiyeti mesela babayı, patronu vs. temsil eder ("Cartomancy / Tarot," 2003, ss. 129-133).

II. Kadim Kültürlerde Kehanet Yöntemleri

Yukarıda kehanet yöntemlerinden en sık görülenleri belirttik. Bunlar dışında kadim kültürlerde görülen başka kehanet yöntemleri de mevcuttur. Kehanette bulunan kişiler genelde görü yeteneğine sahip seçkin kişilerdir veya rahip sınıfı üyelerindedir. Fakat özellikle yukarıda belirttiğimiz yöntemlerin tekniği bilindikçe herkesin yapabileceği kehanetlerdir. Kadim kültürlerde hangi kehanet yöntemlerinin uygulandığını kısaca gözden geçirelim.

2.1. Mezopotamya'da Kehanet Yöntemleri

Mezopotamya terimi Sümerliler, Akkadlılar, Asurlular ve Babililer olmak üzere çevre halkları tanımlayan bir ibaredir (Foster, 2007, s. 161). Politeist bir inanç sergileyen bu kadim halklar tanrıları değişik özelliklerine göre gruplandırmışlardı. Kehanet yöntemlerinden ise *Shamash* ve *Adad* olarak bilinen tanrılar sorumluydu (Foster, 2007, s. 174). *Shamash*, güneş ve savaş tanrısıydı. Aynı zamanda ticaretin, ekonominin, adaletin ve verilen sözlerin bekçisiydi (Foster, 2007, s. 176). Bu iki tanrıya sunulan kurbanlar kesilerek iç organlarındaki, özellikle safra kesesi ve ciğerleri incelenirdi (Foster, 2007, s. 198).

Mezopotamya'da bilinen kehanet yöntemlerinin en detaylısı *somatomancy* türünden kehanetlerdir. Yani kişinin fiziksel özelliklerinin onun geleceğini veya karakterini şekillendirdiğine duyulan inançlar bu gruba girer. Belli organların şekilsel özelliklerine göre yorumlar şu şekildedir:

Ağız: Eğer kişinin dudağının üstünde bir ben varsa, Tanrı o kişiye bol bol rızık verir.

Ayak: Eğer kişinin ayağının sağ veya sol topuğunda bir ben varsa, başarıya giden yolu takip edecektir.

Cinsel organ: Erkeğin organı kalın ve uzunsa, oğulları olur.

Cinsel organ: Erkeğin organının sağ tarafında ben varsa, az oğlu olur.

Göbek: Eğer kadının karnı yumuşaksa, kolay doğum yapar, sertse doğumu sancılı olur (Böck, 2010).

Hititlerde tanrıların iradesinin bilinmeye çalışılmasına yönelik bir adanın şu duası genel olarak onlarda uygulanan kehanet yöntemlerini belirtmeye yeterlidir:

“Arzu ettiğim şeyi, ya rüyamda göster! Ya kehanet yöntemlerinden biriyle açığa çıksın, ya din adamları tarafından belirlensin ya da bütün rahiplere o şey ilham olsun” (Ray, 1981).

Mezopotamya'daki kehanet türleri ise oldukça çeşitlidir. Bunlardan, göksel cisimlerin devinimlerinin yorumlanmasıyla ilgili astrolojik kehanetler ve hayvan davranışlarının yorumlanmasıyla ilgili kehanetler ilk sıralarda gelir. İlaveten insanın yaşamında başına gelen tuhaf durumlar veya küçük kazalar da mutlaka belli bir manaya hamledilirdi. Ya da saydam nesnelere duru görü vasıtasıyla incelenmesi de uygulanan yöntemlerdendi (Foster, 2007, s. 205).

Hayvan iç organlarının nasıl yorumlandığıyla ilgili şu bilgiler entere-sandır:

Eğer ciğerde iki 'yol/çizgi' varsa, seyahate çıkacak kişi amacına ula-şacaktır.

Eğer ciğerin sağ tarafında iki tane 'parmağa benzeyen işaretler' var-sa, bu düşman anlamına gelir (Ray, 1981, s. 148).

2.2. Kadim İsrail'de Kehanet Yöntemleri³

Kadim İsrail'de görülen kehanet yöntemleri hiç şüphesiz çevresindeki halklardan bağımsız, farklı veya özgün değildi. Çevresel kültürlerin uyguladığı kehanet yöntemleri özellikle Hezekiel Kitabında belirtilmektedir. Burada Babil Kralının yaptığı kehanet şu ifadelerle yer alır:

Çünkü Babil Kralı iki yolun ayrıldığı, yolların çatallaştığı yerde fala bakmak için duracak. Okları silkeleyecek, aile putlarına danışacak, kurban edilen bir hayvanın ciğerine bakacak. Kütük yerleştirmek, öldür buyruğunu vermek, savaş naraları atmak, kapılara kütük yerleştirmek, toprak rampalar oluşturmak, kuşatma duvarları yapmak için sağ elinde Yeruslaim'i gösteren (fal) ok(u) olacak.(Hezekiel 21:21-22)

O halde fal oklarıyla kehanette bulunma, hayvan iç organlarına baka-rak kehanette bulunma ve putlara danışma yöntemleri o dönemde bilinen ve uygulanan yöntemlerdi.

Ayrıca yukarıda Yasa'nın Tekrarı bölümünden alıntıladığımız metinde de (Yas., 18:10-12) pek çok kehanet yöntemi bildirilerek bunlar şiddetle ya-saklanmıştı. Bir şeyin yasaklanması da doğal olarak o şeyin toplumda reel bir karşılığının olduğuna delalet eder.

Burada sıralanan yöntemlere ilaveten Kadim İsrail'de görü de önemli bir mefhumdu. Görü yeteneğine sahip kişilerin yaptığı kehanetler 'hozeh' ve 'roeh' fiilleriyle ifade edilirdi. Her iki fiil de görmekten türer. Bu görü yeteneği-yle ilgili Çölde Sayım 24:3-9'da geçtiği şekliyle Balam'ın görüşü örnek verilebi-lir:

Beor oğlu Balam,
Gözü açılmış olan,
Tanrı'nın sözlerini duyan,

³ Bu bölüm, (Porter, 1981, ss. 191-214)'ten özetlenmiştir.

Her şeye Gücü Yeten'in görümlerini gören,
Yere Kapanan, Tanrı'nın gözlerini açtığı kişi bildiriyor:
Bundan sonra gelen kısımlar kehanetin gerçek metnini içermektedir:
Ey Yakup soyu, çadırların,
Ey İsrail, konutların ne güzel
Yayıyorlar vadiler gibi,
Irmak kıyısında bahçeler gibi,
Rab'bin diktiği öd ağaçları gibi
Su kıyısındaki sedir ağaçları gibi.

Bu kehanet yöntemlerine ilaveten Yahve'den başka bir üstün güce dua edilerek onun bilgi açıklamasını istemek de şiddetle eleştirilmiştir. Kadim İsrail'de ölülerin ruhlarına danışılarak da kehanette bulunma yöntemi olan *necromancy*'nin izlerini görmekteyiz. Özellikle 1. Samuel 28'de Endor isimli bir kadının bu yöntemi uyguladığına dair bilgiler yer alır.

2.3. Kadim Roma'da Kehanet Yöntemleri⁴

Roma'daki kehanetler hakkında bize en çok bilgi veren Cicero'dur. 'Kehanetler Üzerine' isimli kitabında o, özellikle filozoflardan Sokrat, Platon ve Aristo'nun kehanetlere inandığını bildirmektedir. Bir dönem kendisi de augur (kuş kehanetinde bulunan kişi) olduğu için özellikle bu kehanet türünün Roma şehir devletinde itibarlı mesleklerden olduğunu bildirir. Fakat bundan başka diğer tüm kehanet türlerini reddeden bir yaklaşımı vardır.

Roma'da ayrıca ölen kişilerin ruhlarına danışmanın (*necromancy*) da uygulandığına dair rivayetler vardır. Hatta 5.yy'da Aristophanes isimli bir kişinin kendisinin bir *psuchagogos* (*necromancer*) yani ruh çağırıcı olduğunu iddia ederek, bir süre önce savaşta ölen ve kalbi sökülen Peisander isimli bir kişinin kendisini ziyaret ettiğini ve sökülen kalbi yerine bir devenin kurban edilerek kalbinin tanrılara adak olarak sunulmasını istediğini belirtir.

Roma'da değişik kehanet yöntemleri uygulanmaktaydı. Bir takım kurbanların sunulmasıyla iç organlarını inceleyen ve çeşitli kehanetlerde bulunan kişilere *hiereus* denilirdi. Rüyalar da kehanetlerde bulunmak için vazgeçilmez araçlardı. Rüya yorumcularına ise *oneiropolos* denilirdi. Son olarak bir de

⁴ Bu bölüm, (Morrison, 1981, ss. 87-144)'ten özetlenmiştir.

ikinci göz sahibi olduğuna inanılan kişiler de vardı. Bunlar olur olmadık zamanlarda bir cezbeye kapılarak herhangi bir konuda bir kehanette bulunurlardı.

Bu kehanetler belli bazı merkezlerde yapılırdı. Her yer ve herkes kehanette bulunmaya layık değildi. Dodona ve Delphi şehri başlıca iki kült merkeziydi.

2.4. Kadim Çin’de Kehanet Yöntemleri⁵

Çin’de temel olarak en çok kullanılan üç adet kehanet yöntemi görmekteyiz. Bunlardan ilki kemik kehaneti dediğimiz yöntemdir. Bu yöntemde belli hayvanların iskeletlerinin bir parçası, mesela leğen kemiği, ya da kaplumbağaların kabuğu alınıp ısıtılır ve çatlakları sağlanır ve bu çatlaklar yorumlanır. İkinci yöntem ise yukarıda da değindiğimiz Yijīng ile yapılan kutsal kitap kehanetidir. Bu kehanetin yapılışını bir sonraki bölümde ele alacağımız için burada değinmeyeceğiz. Üçüncü yöntem olarak belli bir toprağın şekilsel özelliklerinin incelenerek orada iyi veya kötü ruhlardan hangilerinin olduğunun tespitine yönelik icra edilen bir sistemdir. Bu sistem daha sonra *feng-shui* olarak bilinen enerji akımının düzenlenmesi prensibine dönüşmüştür.

Bu sistemlerden en eskisi kemik kehanetidir (*scapulimancy* olarak bilinir). Tahminen M.Ö. 3500 yıllarına kadar geri giden arkeolojik bulgular sayesinde bu yöntemden haberdarız. Kehanet kemikleri yöntemi ilerleyen yüzyıllarda da özellikle Shang hanedanlığı sarayında ve muhtemelen bizzat imparator tarafından düzenlenen bir yöntemdi. Bu yöntemde belirli bir soruya yoğunlaşarak, leğen kemiği, kürek kemiği veya kaplumbağa kabuğu ısıtılır ve üzerinde çatlaklar oluşması sağlanırdı. Sonra da bu çatlaklar çeşitli şekillerde yorumlanırdı. Özellikle kaplumbağa kullanılması manidardır zira kaplumbağa bir inanışa göre uzun ömrü ve ölümsüzlüğü temsil eder. İnsanın bilmek istediği şey de kendi ömrünün çok ötesine uzandığı için bu kadar uzun yaşayan bir hayvanın ‘bilginin’ bedenlenmiş formu olduğu inancı vardır.

Feng-shui ise Çin’in en genç kehanet yöntemidir. Feng, Çince’de hava, Shui ise su anlamına gelir. Yani hava-su anlamındaki bu yöntemde asıl hedeflenen belirli bir arazinin hangi amaç için daha elverişli olduğunun tespiti. Örneğin bir şehir kurmak, tarım yapmak, ev inşa etmek veya mezar kazmak bu amaçlardan sayılabilir. Bu yöntem modern dönemdeki pusulaların icadına kadar değişik buluşların arkaik atası sayılabilir.

⁵ Bu bölüm, (Leowe, 1981, ss. 38-63)’ten özetlenmiştir.

2.5. Kadim Tibet'te Kehanet Yöntemleri⁶

Tibet'te kehanet konuları çok çeşitlidir. Kiminle evlenileceği, çocukların olup olmayacağı, yolculuğa çıkma veya iş kurmanın şans getirip getirmeyeceği, ya da mesela bir evin en iyi nereye inşa edileceği, hastaların nasıl tedavi edileceği, kanunî bir durumun nasıl çözüleceği, kayıp eşyaların bulunmasıyla ilgili sorular ve bunun gibi daha pek çok soruya cevap için kehanetlerde bulunulurdu.

Tibet'teki hayatın her aşamasını şekillendiren en önemli unsur şüphesiz Budizm'dir. Özellikle *lamalar* ve *tulkular* Tibet'teki kehanet uygulamalarının çoğunu yaparlardı. *Tulku* ise, hem mevcut hayatında ve hem de bir önceki hayatında *lama* olan kişiye verilen isimdir. Yani ikiden fazla yaşamında lama olan kişiler ruhanî olarak daha ileri noktada olduklarına inanılırdı. Bu yüzden onlar özellikle kehanet yöntemlerinde en üstün otorite olarak kabul edilirdi.

Tibet'te en sık uygulanan kehanet yöntemi ise astroloji idi. Özellikle yılın bütün gün ve ayları dikkatli bir matematik bilgisiyle hesaplanır; belirli işlerin hangi günlerde yapılmasının daha uygun olacağı ortaya konulurdu. Evlilik ve yolculuk gibi işler için uğurlu günler belirlenirdi. Tibet'te uygulanan diğer kehanet yöntemleri ise şöyle sıralanabilir:

Pra (Tra) – duru görü yöntemi

Bu yöntem ayna, cam, parlak metal veya su gibi yansıtıcı yüzeylere bakarak oradaki sembol ve işaretlerin okunması yöntemidir. Tibet'te astrolojiden sonra en sık görülen kehanet yöntemidir. Hatta bu kehanet, bir Lama öldükten sonra onun yerine inkarne (yeniden doğacak) olacak olan diğer Lama'nın kimliğinin tespitinde kullanılırdı. Bunun için de özellikle kutsal kabul edilen bir göl kenarına gidilip gölün yüzeyindeki işaret ve semboller yorumlanırdı.

Md-Mo – fal oklarıyla kehanette bulunma

Bu kehanet yönteminde de iki ok kullanılır. Birisi siyah, diğeri beyaz olan bu oklar ışık ve karanlığı, olumlu ve olumsuz, iyiyi ve kötüyü temsil eder. Bu kehanetin uygulanması ise şöyledir: Düz bir masaya yün bir sergi serilir, üzerine de biraz arpa dökülür ve bu oklar düzgün bir şekilde yan yana konulur. Sonra kehanette bulunacak kişi, lama veya tulku, derin bir konsant-

⁶ Bu bölüm, (Rinpoche, 1981, ss. 3-37)'den özetlenmiştir.

rasyon haline girer ve sonra bu oklara odaklanır. Oklar görünür bir sebep olmadan oynarsa, oynayan ok hangisiyse ona göre yorumlarda bulunulur.

Phren-ba – tespih taneleriyle kehanette bulunma

Mala denilen ve 108 taneden oluşan tespihler bu kehanet yönteminin araçlarıdır. Kehanette bulunacak kişi aldığı bu tespihi derin bir tefekkür ve duru bir zihin sürecinden sonra belli mantralar okuyarak herhangi bir yerinden tutarak ikiye ayırır. Böylece sağ ve sol olmak üzere ikiye ayrılan kısımda kalan taneleri dörder dörder sayar. Geriye kalan dörtten az olan rakamı bir yere not eder ve bu işlemi üç kere tekrarlar. Böylece elde ettiği üç rakamı da şu şekilde yorumlar:

Eğer son kalan rakam 1 ise: iyi talihe işaret eder fakat bu biraz zaman alacaktır.

Eğer son kalan rakam 2 ise: kötü şansa delalet eder.

Eğer son kalan rakam 3 ise: ne olacaksa, ister iyi ister kötü, hemen olacaktır. Eğer son kalan rakam 4 ise: biraz zorluklarla beraber sonuçta iyi bir iş olacaktır.

Diyelim ki kehanet sonucunda kişi 1, 1 ve 1 rakamlarını buldu, o zaman şöyle yorumlar: mutlaka iyi bir şey olacak ama epey geç sürecek. Ya da diyelim ki 1, 3 ve 3 rakamlarını buldu, o zaman da iyi bir şey çok çabuk gerçekleşecek demektir.

So-Mo – zar ile kehanette bulunma

Bu yöntemde üç adet zar atılır ve bulunan her rakam bir yere ayrı ayrı kaydedilir. Toplamda 3 ilâ 18 arası bir sayı oluşur. Yani, diyelim ki 1, 2 ve 5 attı. Bunlara ilaveten toplamı 8 olmak üzere bu dört rakam için belirlenmiş kehanet tabletlerine müracaat edilir. Yani, 1, 2, 5 ve 8 rakamları için ilgili duruma yönelik bir kehanette bulunur.

Mar-me-tag-pa - Kandil alevi ile kehanette bulunma

Bu yöntemde de yanan bir kandilin alevine derin bir konsantrasyon hali ile bakılır ve bu esnada bir takım mantralar okunur. Bu kehanette bulunmak için belli bir zaman vardır. Ayın sekizinci ve onuncu günlerinde veya yarım ay veya dolunay zamanlarında bu kehanet gerçekleştirilir. Küçük bir çıra parçası, yapraklı bir köknar dalıyla birlikte tereyağına bulanarak yakılır ve alevi izlenir. Şu şekillerde yorumlanabilir:

Eğer ateş yarım ay şekline bürünürse, huzur ve rahata ereceksin.

Eğer ateş siyah duman çıkarırsa, görüşünün bulanık olduğuna delalet eder.

Eğer ateş koyu kırmızı ve siyah ile karışıksa duygusal bir çatışma içerisinde.

Eğer tereyağı taşar ve ateşi söndürürse, yapacağın işte başarısız olacaksın.

Bya-rog Kyi-skad Brtag-pa – kuş davranışlarının yorumlanarak kehanette bulunması

Pek çok kadim kültürde olduğu gibi Tibet'te de kuşlar kehanette bulunmak için bir araçtı. Tibet'te daha çok kargaların kullanıldığını görüyoruz. Kargaların uçuş düzenlerine ek olarak çıkardıkları sesler de değişik şekillerde yorumlanmıştır:

Eğer bir karga, güney tarafından ötüyorsa, bir dost ziyarete gelecek

Eğer bir karga, doğu tarafından ötüyorsa, isteklerin gerçekleşecek

Eğer bir karga, güneydoğu tarafından ötüyorsa, düşman gelecek

Eğer bir karga, batı tarafından ötüyorsa, büyük bir rüzgar gelecek gibi anlamlara geldiğine inanılırdı.

2.6. Kadim Mısır'da Kehanet Yöntemleri⁷

Antik zamanlarda Romalı çağdaşları dahi Mısırlılar ve onların dinleri, tanrıları ve tapınakları hakkında fazla bir şey bilmiyorlardı. Günümüzde de ancak belli ölçüde bu sır perdesini aralamış bulunmaktayız. Ayrıca çöl toprakları olduğundan ne yazık ki arkeoloji namına çok fakir bir ülkedir. Neredeyse çanak-çömlek veya papirüslerden hiç iz kalmamıştır. Elimizdeki kısıtlı bilgiler piramit ve mezar yazıtlarından gelmektedir. Fakat bu yazıtlarda da kullanılan kehanet yöntemleriyle ilgili kayda değer bir bilgi yoktur.

Mısır, politeist bir devlet olduğu için tanrılar ile iletişim yolları elbette tarihleri boyunca önemli olmuştur. Bu iletişim de iki türlü sağlanırdı: kurbanlar ve rüyalar. Kurbanların tanrıları teskin ettiğine inanılırdı ve yalnızca kurban takdimeleri devam ettiği müddetçe tanrıların evrenin devamına rıza göstereceği fikri yaygındı. Tanrıların iradelerinin rüyalar vasıtasıyla gösterildiğine inanç vardı dolayısıyla rüya yorumu bir nevi kehanet şekliydi. Zira, Tevrat (Yaratılış, 41:1-7) ve Kur'an'dan (Yusuf, 12:43) bildiğimiz üzere de kadim Mısır'da rüyaların yorumlarına özel önem verilmekteydi.

⁷ Bu bölüm, (Ray, 1981, ss. 174-190)'dan özetlenmiştir.

Başka bir kehanet türü ise şu şekildeydi: Tanrı heykellerinin huzuruna çıkan bir adam evet-hayır cevaplı bir soru sorardı. Eğer tanrı heykeli öne doğru eğilir veya herhangi bir şekilde sallanırsa yanıtının 'evet' olduğu, hiçbir hareket yapmazsa yanıtının 'hayır' olduğu anlaşılırdı. Yine de kanıtlar ekseninde duruma bakacak olursak, kadim Mısır kültürü için özgün bir kehanet türü olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Pek çok durumda kadim Mısır'ın yaptığı gibi, kehanet konusunda da çevre halklardan bazı uygulamaları bünyesine katarak 'Mısırlılaştırdığı' iddia edilebilir.

III. Uygulamalı Bir Kehanet

Buraya kadar kehanet türlerinin neler olduğunu kısaca ele aldıktan sonra genel hatlarıyla kadim uygarlıkların uyguladıkları kehanetlerden bahsettik. Arkaik insan, temelde bilinmeyene duyduğu merak nedeniyle hayatında karşılaştığı hemen her olayın üstün bir gücün vasıtasıyla gerçekleştiği şeklinde yorumlamıştır. Böylece bu üstün gücün bilgisini keşfederek kendisini gelecekte nelerin beklediğini bulmaya çabalamıştır.

Bu bilgiler ışığında modern insanın da aynı hislerden yoksun olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Yöntemler farklılaşsa da gaye her zaman aynı kalmıştır: Geleceği görebilmek! İşte bu nedenlerle çalışmamızın bu bölümünde yukarıdaki teorik bilgileri pratiğe dökmeye çalışacağız. Cevap aranan sorular 'Şu kişiyle evlenecek miyim, zengin olacak mıyım, yolculuğa çıkmam bana faydalı olacak mı' gibi dar kapsamlı olabileceği gibi 'savaş çıkacak mı, kıtlık olacak mı, ekonomik kriz olacak mı' gibi daha geniş kapsamlı da olabilir. Çalışmamızda örnek olarak *bibliomancy* kehanet yöntemlerinden birisi olan Yijīng'e başvurma yöntemini kullanacağız.

Yijīng'e başvurarak kehanette bulunmak için madeni bir para alınır. Bu para üç kere havaya atılır ve çıkan sonuçlar yazılır. Bu işlem altı kere tekrarlanır. Yani, toplamda on sekiz kere madeni para atılır. Bu esnasında yoğun bir konsantrasyon hali ile merak edilen soruya odaklanılır.

1. Atışta şu sonuçların çıktığını varsayalım: Yazı + tura + yazı.

İki yazı bir tura gelen bu kombinasyonda oluşacak hexagramın 1 numaralı satırı sağlam çizgi (Yáng'ı temsil eder) olarak belirlenir.

2. Atışta şu sonuçların çıktığını varsayalım: Tura + yazı + tura

İki tura bir yazı gelen bu kombinasyonda oluşacak hexagramın 2 numaralı satırı kırık çizgi (Yīn'i temsil eder) olarak belirlenir.

3. Atışta şu sonuçların çıktığını varsayalım: Yazı + yazı + yazı

Üç adet yazı gelen bu özel durum ikinci bir hexagramı tetikleyecektir, çünkü şans üç kere aynı şekilde tezahür etmiştir. Nihai durumda, iki adet hexagram üzerinden kehanet yorumu yapılmalıdır. Bu durumda, ilk hexagramın 3. satırı kırık çizgi ve ikinci hexagramın 3. satırı sağlam çizgi olarak belirlenir. Yīn-Yáng dengesini tesis etmek için bu ikinci hexagram oluşturulmalıdır.

4. Atışta şu sonuçların çıktığını varsayalım: Yazı + yazı + tura

İki yazı bir tura gelen bu kombinasyonda oluşacak hexagramların 4 numaralı satırları sağlam çizgi olarak belirlenir. İkinci hexagramı etkileyen bir enerji taşması olmadığı için ikinci hexagram için de aynı şekil kullanılır.

5. Atışta şu sonuçların çıktığını varsayalım: Yazı + tura + yazı

İki yazı bir tura gelen bu kombinasyonda oluşacak hexagramların 5 numaralı satırları sağlam çizgi olarak belirlenir. İkinci hexagramı etkileyen bir enerji taşması olmadığı için ikinci hexagram için de aynı şekil kullanılır.

6. Atışta şu sonuçların çıktığını varsayalım: Tura + tura + yazı

İki tura bir yazı gelen bu kombinasyonda oluşacak hexagramların 6 numaralı satırları kırık çizgi olarak belirlenir. İkinci hexagramı etkileyen bir enerji taşması olmadığı için ikinci hexagram için de aynı şekil kullanılır. O halde ortaya çıkan hexagramlar şu şekildedir:

Soldaki, Yijīng'deki **17. Hexagrama** tekabül etmektedir. Sağdaki ise onun enerjisini dengelemek için **49. Hexagrama** dönüşmüş halidir. Yorumlar-ken her iki şekli de esas almak gerekmektedir. James Legge tarafından tercüme edilen Yijīng, Max Müller'in editörlüğünü üstlendiği 50 ciltlik '*Sacred Books of the East*' isimli külliyatın 16. cildi olarak yayınlanmıştır. İlgili eserde bu hexagramlar için yapılan yorumlar şöyledir:

<i>Sui</i> (17. Hexagram)	<i>Ko</i> (49. Hexagram)
Sui hexagramı, kayda değer bir ilerlemenin ve başarının alametidir. Yine de sağlam ve doğru davranmakta fayda vardır. Böylece hataya düşülmez 1. Birinci çizgi sağlam çizgidir. Kişinin peşinde koştuğu nesnenin değişiklik	Ko hexagramı ile belirtilen şeyler, sadece durumun nihayete erdikten sonraki süreci ile ilgili olduğuna inanılır. Kayda değer bir ilerlemenin ve başarının alametidir. Yine de sağlam ve doğru davranmakta fayda vardır. Böylece

<p>göstereceğini ifade eder. Eğer kişi sağlam adımlarla ilerler ve dürüst olursa, herhangi bir hataya düşmeyecektir. Kendini aşır, etrafındakilerden destek alırsa, çok büyük iyiliklere ulaşacaktır.</p> <p>2. İkinci çizgi kırıktır. Kişinin çocukluk hülyalarına kapıldığını ve erişkinlik deneyimlerini görmezden geldiğini sembolize eder.</p> <p>3. Üçüncü çizgi kırıktır. Kişinin erişkinlik deneyimlerine daha çok önem verdiğini ve çocukluk hülyalarını geride bıraktığını sembolize eder. Böylesi birbirini takip eden bir silsileye (çocukluktan-yetişkinliğe) sahip kişi, elbette nihayetinde hedefine ulaşır.</p> <p>4. Dördüncü çizgi sağlamdır. Kişinin taraftar bulmasını sembolize eder. Fakat sağlam ve dürüst olursa bile kötülüğe maruz kalınabilir. Yine de samimi bir kişi, hangi hataya düşebilir?</p> <p>5. Beşinci çizgi sağlamdır. Hükümdarın tebaasına samimi olduğu müddetçe her daim iyi talih ile mükafatlandırılacağını gösterir.</p> <p>6. En yukarıdaki çizgi kırıktır. Burada Hükümdarın Batı dağlarındaki tanrılara kurban sunarken, sağlamlığa tutunduğunu ve samimiyete sarıldığını görüyoruz. ("The I Ching," ss. 93-94)</p>	<p>pişman olunmaz.</p> <p>1. Birinci çizgi sağlam çizgidir. Kişinin bir tür değişim geçireceğini sembolize eder, tıpkı sarı öküzün derisinin değiştiği gibi.</p> <p>2. İkinci çizgi kırıktır. Kişinin belli bir zaman sonra bazı değişiklikler yapacağını / geçireceğini sembolize eder. Yapılacak iş talihi bir sonuç doğuracaktır. Hataya düşülmeyecektir.</p> <p>3. Üçüncü çizgi sağlamdır. Kişinin yapacağı işin kötü bir sonuç doğuracağını sembolize eder. Sağlam ve dürüst olsa dahi, durumu vahimdir. Yapmayı düşündüğü değişimi oturup üç kez daha detaylıca düşünürse, kendisine inanılacaktır.</p> <p>4. Dördüncü çizgi sağlamdır. Pişmanlık alametlerinin dağılacağını sembolize eder. Kişi mevcut düzenini değiştirse dahi, iyi bir neticeyle karşılaşacaktır.</p> <p>5. Beşinci çizgi sağlamdır. Üstün kişinin, bir kaplanın vücudundaki şeritlerin değişmesi gibi, işlerinin değişeceğini ama yine de bu değişimin iyi talihle neticeye ereceğini sembolize eder.</p> <p>6. Altıncı çizgi kırıktır. Yüce insanın, bir leopar gibi beneklerinin değiştireceğini, alçak insanın ise itaatini göstermek için yüzünü değiştireceğini sembolize eder. Şuan için bir atılım yapmak kötülükle sonuçlanır, ancak sağlam, dürüst, ve sabırlı olmakta fayda vardır. ("The I Ching," ss. 167-168)</p>
---	---

Yijing kitabında geçtiği üzere bu hexagramlar, hakkında yanıt aranan konu ile ilgili fazla aceleci olmamak, verilecek kararlarda dürüst olmak, sağlam adımlarla ilerlemek ve etraftaki kişilerden yardım ve fikir almak gibi anlamlara

gelmektedir. Oldukça geniş anlamlara gelebilecek bu ibareler, kadim dönemlerde saray kâhinleri tarafından titiz bir şekilde yorumlanırdı.

Sonuç

Kehanetlerdeki sembollerin yorumlanması bizim gibi sanayi toplumlarında doğan insanlara anlaması oldukça zor, sıradan, gereksiz, ilkel, mantıksız ve yabancı gelmektedir. Fakat böyle bir eleştiriyi yapmadan önce, bilimin yeterince gelişmediği o dönemleri düşünmek zaruridir. Zira bilinmeyene duyulan merak her çağda insanoğlunu celbeden bir ihtiras olmuştur. Kadim insanlar da geleceklerini merak ettiklerinden birbirinden çeşitli kehanet yöntemleri uygulamışlardır. Bu kehanet yöntemleri incelendiğinde ortak bir bilinç olduğu görülmektedir. Buna göre kimi toplumlarda hayvanlar, tanrısal bilginin yeryüzündeki önemli bir tezahürü sayılarak, onların ayak izleri dikkatlice incelenmiş ve anlamlar çıkarılmaya çalışılmıştır. Kuşların uçuş düzeni veya çıkardıkları seslerin de gaipten bilgiler içerdiğine inanılmıştır. Kurban edildikten sonra, kurbanın iç organlarının incelenmesi ise hemen hemen her kültürde vardır.

Bunlara ilaveten parlak cisimler, aynalar veya su gibi yansıtıcı yüzeyler de kehanetlerde bulunmak için önemli birer nesne konumunda algılanmıştır. Bu nesnelere görülen değişik silüetler çeşitli biçimlerde yorumlanarak geleceği ifşa etmek amaçlanmıştır. Kura yöntemine dayalı kehanet türleri de geçmişte olduğu gibi günümüzde de oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bunların temelinde belli manalar taşıdığına inanılan bazı özel kartların, taşların veya harflerin, rastgele bir şekilde seçilerek bilinmeyen sırlı perdesini aralayabileceğine duyulan inanç yatmaktadır. Çoğu zaman da kutsal kitaplar benzer şekilde kullanılmıştır. Zira onlar, doğrudan tanrısal bir esin kaynağı olduğu için her türlü bilgiyi içinde barındırdığına inanılmış ve bu da onların büyüsel güçlerinin olduğu inancını doğurmuştur.

Bu çalışma sonucunda biz de yeni öğrendiğimiz bir tekniği değişik sollar eşliğinde kullanarak ilgili yöntemi bir nevi test ettik. Sonuçlara bakıldığında, bazen anlaması oldukça zor yorumların yapıldığını, bazen de herkesin söyleyebileceği sıradan yorumların yapıldığını müşahede ettik. Bu gibi kehanet yöntemlerinin hakikat ile bağını tespit edememekle beraber, psikolojik destek için faydalı olabileceği kanaatindeyiz.

Kaynakça

- Ailurography. (2001) Encyclopedia of Occultism & Parapsychology içinde. (5th ed., C. I). United States of America: Gale Group.
- Alectromancy (or Alectryomancy). (2001) Encyclopedia of Occultism & Parapsychology içinde. (5th ed., C. I). United States of America: Gale Group.
- Annus, A. (2010). On the Beginnings and Continuities of Omen Sciences in the Ancient World. A. Annus (Ed.), Divination and Interpretation of Signs in the Ancient World içinde (ss. 1 - 19). Chicago: The University of Chicago.
- Arabian Religions. (2006) Britannica Encyclopedia of World Religions içinde. (ss. 70-71). Singapore: Encyclopaedia Britannica, Inc.
- Aune, D. E. (1987). Oracles. Encyclopedia of Religion içinde. (2nd ed., C. 10, ss. 6831 - 6838). United States of America: Thomson Gale.
- Aydın, M. (1995). Fal. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi içinde. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Aydüz, S. (2006). Münecimbaşı. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi içinde. (C. 31, ss. 2-4). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Bonnet, S. M. (2005). Mirrors. Encyclopedia of Religion içinde. (2nd ed., C. 9). United States of America: Thomson Gale.
- Böck, B. (2010). Physiognomy in Ancient Mesopotamia and Beyond: From Practice to Handbook. A. Annus (Ed.), Divination and Interpretation of Signs in the Ancient World içinde (ss. 199 - 224). Chicago: The University of Chicago.
- Cartomancy / Tarot. (2003) Gale Encyclopedia of the Unusual and Unexplained içinde. (C. 2, ss. 128-136). USA: Gale.
- Chirognomy. (2001) Encyclopedia of Occultism & Parapsychology içinde. (5th ed., C. I). United States of America: Gale Group.
- Crystal Gazing (or Crystallomancy). (2001) Encyclopedia of Occultism & Parapsychology içinde. (5th ed., C. I). United States of America: Gale Group.
- Culianu, I. P. (2005). Astrology. Encyclopedia of Religion içinde. (2nd ed., C. 1). United States of America: Thomson Gale.
- Davies, T. W. (1915). Augury. The International Standard Bible Encyclopaedia içinde. (C. 2). Chicago: The Howard-Severance Company.

- Eliade, M. ve Culianu, I. P. (1997). *Dinler Tarihi Sözlüğü* (A. Erbaş, Çev. İ. Taşpınar Ed.). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Fehd, T. (2000). *İlm-i Ahkâm-ı Nücûm*. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi içinde. (C. 22, ss. 124-126). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Foster, B. R. (2007). *Mesopotamia*. J. R. Hinnels (Ed.), *A Handbook of Ancient Religions* içinde (ss. 161-213). Cambridge: Cambridge University Press.
- Graham, W. A. (2005). *Scripture*. *Encyclopedia of Religion* içinde. (2nd ed., C. 12, ss. 8194 - 8205). United States of America: Thomson Gale.
- The I Ching*. (J. Legge, Trans.). F. M. Müller (Ed.) içinde, *The Sacred Books of the East* (Second Edition ed., C. XVI). New York: Dover Publications, Inc. .
- Joseph F. Charles ve Marchant, J. R. V. (1904). *Cassell's Latin Dictionary* içinde. London, Paris, New York & Melbourne: Cassell and Company, Limited. .
- Koch-Westenholz, U. (1995). *Mesopotamian Astrology: An Introduction to Babylonian and Assyrian Celestial Divination*. Denmark: Museum Tusulanum Press.
- Loewe, M. (1981). *China*. M. Loewe ve C. Blacker (Eds.), *Divination and Oracles* içinde (ss. 38-63). London: George Allen & Unwin.
- Mcguire, M. R. P. (2003a). *Divination*. *New Catholic Encyclopedia* içinde. (2nd ed., C. 4, ss. 784 - 786). Washington, D. C.: Thomson Gale.
- Mcguire, M. R. P. (2003b). *Sortes Homericae, Vergilianae, Biblicae*. *New Catholic Encyclopedia* içinde. (2nd ed., C. 13). Washington, D. C.: Thomson Gale.
- Morrison, J. S. (1981). *The Classical World*. M. Loewe ve C. Blacker (Eds.), *Divination and Oracles* içinde (ss. 87-114). London: George Allen & Unwin.
- Partridge, E. (2006). *-there*. E. Partridge (Ed.) *Origins: A Short Etymological Dictionary of Modern English* içinde. Tylor & Francis e-Library ed. London and New York: Routledge: Tylor & Francis Group.
- Pemberton III, J. (1987). *Yoruba Religion*. *Encyclopedia of Religion* içinde. (2nd ed., C. 14, ss. 9909 - 9912). United States of America: Thomson Gale.
- Porter, J. R. (1981). *Ancient Israel*. M. Loewe ve C. Blacker (Eds.), *Divination and Oracles* içinde (ss. 191-214). London: George Allen & Unwin.

- Ray, J. D. (1981). Ancient Egypt. M. Loewe ve C. Blacker (Eds.), Divination and Oracles içinde (ss. 174-190). London: George Allen & Unwin.
- Rinpoche, L. C. R. (1981). Tibet. M. Loewe ve C. Blacker (Eds.), Divination and Oracles içinde (ss. 3-37). London: George Allen & Unwin.
- Wahlgren, E. (1987). Runes [First Edition]. Encyclopedia of Religion içinde. (2nd ed., C. 12, ss. 7938 - 7940). United States of America: Thomson Gale.
- Walker, J. (2005). Nûrî. The Encyclopaedia of Islam içinde. (New ed., C. 8, ss. 138 - 140). The Netherlands: E. J. Brill.
- Yusa, M. (2005). Chance. (L. Jones, Ed.) Encyclopedia of Religion. ABD: Thomson Gale.
- Zwemer, S. M. (1920). The Influence of Animism on Islam: An Account of Popular Superstitions. London: The Macmillan Company.

İnternet Erişimleri (Son Erişim Tarihi 29.03.2016)

Url 1: Aşağıdaki web sayfasına girildiğinde sağ taraftan *Vergil* seçildikten sonra sol tarafa yeni menüler gelmektedir. Oradan 6. Kitap 801-853 kısımlı bölüme tıkladığında ilgili beyit numaraları İngilizce – Latince çevirileri ile beraber yer almaktadır.

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper>

Url 2: *Dream of the Rood* resminin alındığı kaynak için:

http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/arth212/liturgical_objects/dream_of_the_rood.html

Url 3: *Jelling Stone* resminin alındığı kaynak için:

<http://www.megalithic.co.uk/article.php?sid=17683>

Url 4: Rune taşları ile ilgili görsellerin, açıklamaların ve anlamlarının tümü için:

<http://www.runemaker.com/>

Url 5: Rune taşlarından *gebo*'nun anlamları için:

<http://www.runemaker.com/futhark/gebo.shtml>

Url 6: Aşağıdaki web sayfasına tıklayarak soldaki menüde yer alan 'Rune Meanings' isimli sekmede 24 rune taşının da ayrı ayrı anlamları yer almaktadır.

<http://www.runemaker.com/futhark/reading.shtml>

Types of Divinations and Their Practice in Ancient Cultures

Citation / ©- Karatosun, M.O. (2016). Types of Divinations and Their Practice in Ancient Cultures, *Çukurova University Journal of Faculty of Divinity*, 16 (2), 277-308.

Abstract- *Divination is the attempt to elicit the mysterious veil of future or unknown secrets of past by interpreting the signs with some transcendent help or intrinsic nature by means of some tools or with a pure clairvoyance. Those who interpret these signs are called oracles. Types of divinations consist of two main categories: indigenous and artificial. We encounter some type of divination methods almost in every ancient culture. This paper defines eighteen divination methods which are categorized into six main themes and gives examples of divination methods that can be seen in ancient cultures of Egypt, Mesopotamia, Israel, Rome, China and Tibet. Moreover, in the light of data accumulated in this paper, the researcher has conducted a divination, which aims to make a practical approach to the study.*

Keywords- *Divination, augury, oracle, ancient cultures, Yijing (I-Ching)*